

Nr 510.

Av herr von Seth, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 293, angående provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 293 angående provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare m. m. förelås, att i flottans reserv anställd flaggkorpral, vilken på grund av gällande bestämmelser har att i anslutning till övergången från aktiv tjänst till reserven fullgöra tjänstgöring under minst 6 månader i följd, skall för tid, varunder han sålunda behålles i tjänstgöring, åtnjuta hyresbidrag jämte, i förekommande fall, tillfällig förstärkning därå under de förutsättningar och enligt de beräkningsgrunder, som gälla för flaggkorpral å aktiv stat. Det förutsättes, att dessa bestämmelser skola träda i tillämpning från och med den 1 juli 1939. Av propositionen framgår, att frågan om att tillerkänna ifrågasvarande reservflaggkorpraler de nämnda förmånerna ursprungligen väckts av försvarsväsendets underbefälsförbund genom en underdånig skrivelse till Kungl. Maj:t. Därvid hade hemställts att de begärda förmånerna skulle retroaktivt utgå till de beställningshavare, vilka hittills fullgjort tjänstgöring, varom här är fråga. Beträffande den retroaktiva tillämpningen har avstyrkande yttrande avgivits av marinförvaltningen, medan försvarsväsendets lönenämnd och statskontoret tillstyrkt viss retroaktivitet, varvid lönenämnden ansett, att förmånerna borde utgå till personal, vars tjänstgöring börjat tidigast den 1 oktober 1938, och statskontoret förordat retroaktiv tillämpning från och med den 1 januari 1939. Föredragande departementschefen finner sig dock icke böra förorda någon retroaktiv tillämpning av blivande bestämmelser i ämnet.

Det torde vara mindre vanligt att ändrade bestämmelser om tillgodonjutande av avlöningsförmåner givas retroaktiv verkan. När nu såväl statskontoret som försvarsväsendets lönenämnd i förevarande sammanhang tillstyrkt viss retroaktiv tillämpning av de ifrågasatta nya bestämmelserna, har man anledning utgå ifrån, att särskilt starka skäl förelegat för ett sådant ställningstagande. Att sådana skäl också äro för handen synes mig fullt tydligt framgå av den skrift i ärendet, som underbefälsförbundet den 23 januari 1939 ingivit till Kungl. Maj:t. I denna anföres nämligen bland annat följande:

»Eftersom de i reserven utnämnda flaggkorpralerna som regel komma att tjänstgöra under 12 månader — undantagsvis 6 månader — i omedelbar följd med sin tjänstetid som underbefäl på aktiv stat, kommer tjänstgöringen som reservunderbefäl att för dem utgöra deras enda försörjningsmöjlighet. De bliva för eget och för familjernas uppehälle (de flesta äro gifta) hänvi-

sade till de löneförmåner, som de uppbära från flottan. Härutinnan intaga de en särställning i förhållande till reservpersonal i allmänhet, vilken fullgör repetitionsövningar av kortare varaktighet. Den första av dessa repetitionsövningar inträffar icke förrän ett antal år efter avgången från aktiv tjänst, då vederbörande kan förutsättas ha sin försörjning ordnad i civil verksamhet. Civila befattningshavare i statens tjänst, som fullgöra dem åliggande tjänstgöring som reservbefäl, äga härunder bibehålla viss del av sina löneförmåner från den civila tjänsten. I en del fall torde detta vara förhållandet även beträffande i enskild tjänst anställda reservister, vilka eljest i största möjliga utsträckning torde utnyttja semestertid för fullgörandet av repetitionsövning. Under alla förhållanden är lönen som reservbefäl icke avgörande för försörjningsfrågan för reservpersonal i allmänhet.

Såsom förut framhållits är däremot detta fallet beträffande de i reserven utnämnda flaggkorpralerna. Emellertid få dessa i samband med övergång till reservunderbefäl vidkännas betydande reducering av sina löneförmåner i förhållande till den lön, de senast uppburit på aktiv stat. De äga nämligen icke uppbära provisorisk avlöningsförstärkning och ej heller utgår det hyresbidrag, som tillkommit dem under den aktiva tjänstetiden, därest de äro gifta. Följden blir, att beställningshavaren såsom flaggkorpral i reserven får avsevärt mindre löneförmåner, än han uppburit såsom korpral på aktiv stat. Förhållandet belyses av följande exempel, som avser löneförmånerna per månad för en gift korpral på aktiv stat vid Stockholms örlogsstation med 8 års tjänst å ena sidan och å andra sidan den lön, samma man äger uppbära, sedan han övergått till reserven.

	Korpralen'	Reservflaggkorpralen
Lön enl. löneplan	kronor 150	kronor 158
Hyresbidrag	» 47	» —
Dyrtidstillägg	» 13	» 9
Provisorisk avlöningsförstärkning	» 18	» —
	Summa kronor 228	kronor 167.

Anm. Härtill komma i tillämpliga fall barntillägg och portionsersättning, vilka förmåner dock icke inverka på avlöningsskillnaden.

För den i detta exempel avsedda beställningshavaren, vilken torde representera ett normalfall, innebär sålunda reservanställningen, att han måste söka reda sig på en lön, som med 61 kronor per månad understiger vad han tidigare uppburit i aktiv tjänst. Avlöningsskillnaden blir något mindre vid landtjänstgöring, då beställningshavaren erhåller inkvarteringsersättning, men som regel skall reservflaggkorpralen sjökommenderas. När detta förhållande blir mera allmänt beaktat, vilket det ännu icke hunnit bliva, förefaller det mindre sannolikt att det avgående gifta underbefälet, som besitter för reservanställning nödig kompetens, finner sig kunna reflektera på att söka dylik anställning.

Undertecknat förbund kan icke finna annat, än att konsekvensen av den för de i reserven utnämnda flaggkorpralerna bestämda tjänstgöringsskyldigheten i fred måste bliva, att beställningshavarna ifråga tillerkännas en lön, som möjliggör en anständig försörjning. Detta behov är för närvarande icke tillgodosett. Bortsett härifrån kan det icke anses vara rimligt, att beställningshavaren i högre grad, även om denna innehaves i reserven, har så avsevärt lägre löneförmåner, än som tillkomma innehavare av närmast lägre grad. På den förre måste dock ställas väsentligt större krav i olika

hänseenden, vilket förhållande än mera markeras därav, att han praktiskt taget är avsedd att utgöra ersättare för en eljest behövlig beställningshavare på stat.»

Det synes mig närmast innebära ett förbiseende att den nu föreslagna rätten för vissa reservflaggkorpraler att åtnjuta provisorisk avlöningsförstärkning jämte hyresbidrag icke blev föremål för prövning samtidigt som de närmare bestämmelserna om dessa flaggkorpralers tjänstgöringsskyldighet blevo utformade. Ur billighetssynpunkt lär det icke kunna bestridas, att de reservflaggkorpraler, vilka fullgjort tjänstgöring under de betingelser, som ovan angivits, samtliga vore förtjänta av den nu ifrågasatta förbättringen av sina ekonomiska villkor. Om någon gräns skall dragas för den retroaktiva tillämpningen, synes mig det av försvarsväsendets lönenämnd framförda alternativet vara ur flera synpunkter lämpligt. Reservkadern av flaggkorpraler rekryteras nämligen företrädesvis den 1 oktober och den 1 november, då avgångar från den aktiva tjänsten äger rum för flottans manskap. Man skulle alltså genom att följa lönenämndens förslag komma fram till att de vid senaste anställningsårsskifte utnämnda reservflaggkorpralerna, vilka praktiskt taget samtliga fortsätta sin tjänstgöring till hösten 1939, finge åtnjuta det mera rimliga ekonomiska vederlaget under hela sin tjänstgöringsperiod. Om riksdagen nu bifaller det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, har ju därigenom erkänts, att dessa reservflaggkorpraler böra vara berättigade till provisorisk avlöningsförstärkning och hyresbidrag, och det är då alldeles givet, att de berörda beställningshavarna måste finna det egendomligt, att de nämnda förmånerna endast skola utgå under den senare och mindre delen av deras tjänstgöring. Härav måste följa en i och för sig fullt begriplig irritation och misstämning.

Med återopande av det ovan anförda får jag därför hemställa,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 293 i vad den avser tidpunkten för ikraftträdandet av i samma proposition föreslagen rätt för vissa flaggkorpraler i flottans reserver att åtnjuta provisorisk avlöningsförstärkning och hyresbidrag, måtte besluta, att de nämnda förmånerna skola utgå till ifrågavarande flaggkorpraler, om deras tjänstgöring börjat den 1 oktober 1938 eller därefter, från och med tjänstgöringsperiodens början.

Stockholm den 19 maj 1939.

T. G. v. Seth.